

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

*Ερμηνεία του Πάτερ ἡμῶν, ἀπὸ τῆς Κατηχήσεως τοῦ Ἁγίου Ἀμβροσίου, ἐπισκόπου
Μεδιολάνων.*

Οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι παρεκάλεσαν τὸν Χριστό: «Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς Ἰωάννης ἐδίδαξε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ» (Λουκ. ια', 1). Τότε ὁ Κύριος τοὺς παρέδωσε τὴν Κυριακὴν προσευχὴν (Ματθ. στ', 9-13).

Πάτερ ἡμῶν

Ἡ πρώτη λέξι, πόσο εἶναι γλυκειά! Μέχρι τώρα δὲν τολμούσαμε νὰ στρέψωμε τὸ βλέμμα πρὸς τὸν οὐρανόν. Χαμηλώναμε τὰ μάτια στὴν γῆ καί, ξαφνικά, δεχθήκαμε τὴν χάρι τοῦ Χριστοῦ κι ὅλα τὰ ἁμαρτήματά μας συγχωρέθηκαν. Ἀπὸ πονηροὶ δοῦλοι, ποὺ ἤμασταν, ἐγίναμε καλοὶ «υἱοί». Μὴν ὑπερηφανευώμεθα, ὅμως, γιὰ τὴν δική μας προσπάθεια, ἀλλὰ γιὰ τὴν χάρι τοῦ Χριστοῦ. «Χάριτί ἐστε σεσωσμένοι», λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (Ἐφεσ. β', 5). Τὸ νὰ ὁμολογήσωμε τὴν χάρι δὲν εἶναι οἴησι, δὲν εἶναι ἔπαρσι, ἀλλὰ πίστι. Τὸ νὰ διακηρύξωμε αὐτὸ ποὺ ἐλάβαμε δὲν εἶναι ὑπερηφάνεια, ἀλλὰ ἀφοσίωσι· ἄς ὑψώσωμε τὰ μάτια πρὸς τὸν Πατέρα, ποὺ μᾶς ἀναγέννησε μὲ τὸ λουτρὸ τοῦ Βαπτίσματος, πρὸς τὸν Πατέρα, ποὺ μᾶς «ἐξηγόρασε» μὲ τὸν Υἱόν Του κι ἄς ποῦμε: «Πάτερ ἡμῶν». Εἶναι αὐτὴ μιὰ καλή, μιὰ ταπεινὴ καύχησι. Σάν ἕνα παιδί, τὸν ὀνομάζομε πατέρα. Ἀλλά, μὴ διεκδικοῦμε κάποιο προνόμιον. Μὲ τὸν εἰδικὸν κι ἀπόλυτον τρόπο δὲν εἶναι Πατέρας παρὰ τοῦ Χριστοῦ μονάχα· γιὰ μᾶς εἶναι ὁ κοινὸς Πατέρας. Γιατὶ μόνο Ἐκεῖνον τὸν ἐγέννησε, ἐνῶ ἐμᾶς μᾶς ἐδημιούργησε. Ἄς λέμε λοιπὸν καὶ μεῖς, κατὰ χάριν, «Πάτερ ἡμῶν», γιὰ νὰ γίνωμε ἄξιοι νὰ εἴμαστε παιδιὰ Του. Ἄς κάνωμε δική μας τὴν εὐνοια καὶ τὴν τιμὴ, ποὺ ἐχάρισε στὴν Ἐκκλησίαν.

Ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς

Τί σημαίνει «ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς»; ἄς ἀκούσωμε τὴν Γραφή, ποὺ λέγει: «Υψηλὸς ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη (ὕψηλότερος ἀπὸ ὅλα τὰ ἔθνη), ὁ Κύριος, ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ἡ δόξα αὐτοῦ» (Ψαλμ. ριβ', 4). Παντοῦ θὰ δοῦμε νὰ γίνεται λόγος ὅτι ὁ Κύριος εἶναι στοὺς οὐρανοὺς, γιὰ τοὺς ὁποίους λέγει ὁ ψαλμωδός: «Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ» (Ψαλμ. ιη', 2). Ὁ οὐρανὸς εἶναι ἐκεῖ ὅπου ἔχουν σταματήσει οἱ ἁμαρτίες. Ὁ οὐρανὸς εἶναι ἐκεῖ ὅπου οἱ παραβάσεις τιμωροῦνται. Ὁ οὐρανὸς εἶναι ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπάρχει καμμιά πληγὴ θανάτου.

Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου

Τί σημαίνει «ἁγιασθήτω»; Σάν νὰ εὐχώμαστε νὰ ἁγιασθῇ Ἐκεῖνος, ποὺ εἶπε: «ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἅγιος ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν» (Λευϊτ. ιθ', 2). Σάν νὰ ἔχη τὴν δύναμι ὁ δικός

μας λόγος, να αυξήσει τη δική Του αγιότητα... Όχι, δεν είναι αυτό. Ζητάμε να αγιασθῆ ὁ Θεὸς «ἐν ἡμῖν», ἐντὸς μας. Τὸ ἀγιαστικό του ἔργο νὰ φθάσῃ σὲ μᾶς.

Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου

Ἄρα γε δὲν εἶναι αἰώνια ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ; Ὁ Ἰησοῦς λέγει: «Ἐγὼ εἰς τοῦτο γενένημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον» (*Ἐγὼ γι' αὐτὸ γεννήθηκα καὶ γι' αὐτὸ ἦλθα στὸν κόσμον, Ἰωάν. ιη', 37*), καὶ μεῖς λέμε: «ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου», σὰν νὰ μὴν ἔχῃ ἔλθει· ὅμως, τὸ αἶτημα αὐτὸ ἔχει ἓνα διαφορετικὸ νόημα. Ὁ Θεὸς ἔρχεται, ὅταν δεχώμαστε τὴν χάρι Του. Ὁ ἴδιος τὸ βεβαιώνει: «Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστι» (*Λουκ. ιζ', 21*).

Γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς

Μὲ τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ ὅλα εἰρήνευσαν καὶ στὸν οὐρανὸ καὶ στὴν γῆ. Ὁ οὐρανὸς ἀγιάσθηκε, ὁ διάβολος ἐκδιώχθηκε. Βρίσκεται πᾶ ἐκεῖ, ὅπου βρίσκεται ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον ἀπάτησε. «Γενηθήτω τὸ θέλημά σου» σημαίνει νὰ ἔλθῃ εἰρήνη στὴν γῆ, ὅπως ὑπάρχει στὸν οὐρανό.

Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον

Προτοῦ ἐκφωνήσῃ ὁ ἱερέας, κατὰ τὴν Θ. Εὐχαριστία, τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ: «Λάβετε φάγετε... πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες...», αὐτὸ ποῦ προσφέρομε ὀνομάζεται ἄρτος. Μετὰ τὴν ἐκφώνησι δὲν τὸ ὀνομάζομε πᾶ ἄρτο, ἀλλὰ Σῶμα. Γιατί, ὅμως, στὴν Κυριακὴ προσευχῆ, τὴν ὁποῖαν ἀπαγγέλλομε μετὰ τὸν καθαγιασμό, λέμε «τὸν ἄρτον ἡμῶν»; ... Ἀλλὰ, προσθέτομε «τὸν ἐπιούσιον», δηλαδὴ τὸν ἀπαραίτητο γιὰ τὴν συντήρησι τῆς οὐσίας· τὴν ὑπόστασι τῆς ψυχῆς μας δὲν τὴν ἐνισχύει ὁ ἄρτος ὁ ὑλικός, ποῦ μπαίνει στὸ σῶμα μας, ἀλλ' ὁ ἄρτος ὁ οὐράνιος· τὸν ὀνομάζομε, ὅμως, κι «ἐπιούσιο», ποῦ σημαίνει ἐπίσης «καθημερινό», γιατί οἱ ἀρχαῖοι ὀνόμαζαν τὴν «αὔριον»: «ἐπιούσαν ἡμέραν». Ἔτσι ἐκφράζομε δύο ἔννοιες μὲ μιὰ λέξι.

Ἐάν, ὅμως, ὁ ἄρτος αὐτὸς εἶναι καὶ καθημερινὸς καὶ ἀπαραίτητος γιὰ τὴν συντήρησι τῆς οὐσίας, γιατί περιμένομε νὰ περάσῃ ἓνας ὀλόκληρος χρόνος, γιὰ νὰ μεταλάβωμε; ἂς λάβωμε κάθε ἡμέρα αὐτὸ ποῦ μᾶς χρειάζεται κάθε ἡμέρα. Ἄς ζοῦμε κατὰ τέτοιο τρόπο, ὥστε νὰ εἴμεθα ἄξιοι νὰ μεταλαμβάνωμε κάθε ἡμέρα. Γιατί, ἐκεῖνος ποῦ δὲν εἶναι ἄξιος νὰ τὸν λαμβάνῃ κάθε ἡμέρα, δὲν θὰ εἶναι ἄξιος νὰ τὸν δεχθῆ οὔτε μιὰ φορὰ τὸν χρόνο. Ὁ Ἰὼβ προσέφερε κάθε ἡμέρα θυσία γιὰ τοὺς γιούς του, ἀπὸ φόβο μήπως διέπραξαν κανένα ἀμάρτημα μὲ τὰ λόγια ἢ μὲ τίς ἐνθυμήσεις τῆς καρδιᾶς τους (*Ἰὼβ α', 5*). Καὶ μεῖς ἀκοῦμε πῶς, κάθε φορὰ ποῦ προσφέρεται ἡ ἀναίμακτος θυσία, ἀναπαριστάνεται ὁ θάνατος καὶ ἡ Ἀνάστασι καὶ ἡ Ἀνάληψι τοῦ Κυρίου, καὶ ξαναδίδεται ἡ συγχώρησι τῶν ἀμαρτιῶν, καὶ δὲν δεχώμεθα τὸν ἄρτο τῆς ζωῆς; Ὅποιος ἔχει μιὰ πληγὴ ζητάει κάποιο φάρμακο. Τὸ νὰ εἴμαστε ὑποταγμένοι στὴν ἀμαρτία εἶναι μιὰ πληγὴ. Τὸ οὐράνιο φάρμακο εἶναι τὰ ἄχραντα Μυστήρια.

Ἄν μεταλαμβάνωμε κάθε ἡμέρα, τότε ἡ κάθε ἡμέρα εἶναι γιὰ μᾶς μία «σήμερον». Ἐὰν σήμερα ὁ Χριστὸς εἶναι μέσα μας, ἀναγεννάει κι ἀνασταίνει τὴν σημερινή μας ἡμέρα. Μὲ ποιὸν τρόπο; Ὁ Πατὴρ ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς λέγει στὸν Ἰησοῦ: «Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε» (*Ψαλμ. β΄, 7*). Τὸ «σήμερον» εἶναι ἡ ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς ἀνασταίνεται. Ὑπάρχει τὸ χθές καὶ τὸ σήμερα· ὅμως, ὁ Ἀπόστολος λέγει: «Ἡ νύξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν» (*Ρωμ. ιγ΄, 12*). Ἡ νύχτα τῆς «χθές» πέρασε. Ἡ σημερινή ἡμέρα ἔφθασε.

Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν

Ποιὸ ἄλλο εἶναι τὸ «ὀφείλημα», τὸ χρέος, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἁμαρτία; ἂν δὲν δεχώμασταν χρήματα ἀπὸ ἕναν ξένο δανειστή, δὲν θὰ χρωστούσαμε. Ἀκριβῶς γι' αὐτὸν τὸν λόγο μᾶς καταλογίζεται ἁμαρτία.

Εἶχαμε στὴν διάθεσί μας τὸ «χρῆμα» καὶ ὀφείλαμε μ' αὐτὸ νὰ γεννηθοῦμε πλούσιοι. Ἦμασταν πλούσιοι, πλασμένοι «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ» (*Γεν. α΄, 26-27*). Ἐχάσαμε αὐτὸ πὸν κατείχαμε, δηλαδὴ τὴν ταπείνωσι, ὅταν ἀπὸ ὑπερηφάνεια προεβάλαμε διεκδικήσεις. Ἐχάσαμε τὸ χρῆμα μας. Ἐμείναμε γυμνοὶ σὰν τὸν Ἀδάμ. Πήραμε ἀπὸ τὸν διάβολο ἕνα δάνειο, πὸν δὲν μᾶς ἦταν ἀπαραίτητο. Κι ἔτσι ἐμεῖς, πὸν ἦμασταν ἐλεύθεροι «ἐν Χριστῷ», ἐγίναμε αἰχμάλωτοι τοῦ διαβόλου. Ὁ ἐχθρὸς κρατοῦσε τὸ γραμματίο. Ἀλλ' ὁ Κύριος τὸ κάρφωσε πάνω στὸν Σταυρὸ καὶ τὸ ἔσβησε μὲ τὸ Αἷμα Του (*Κολ. β΄, 14-15*). Ἐξάλειψε τὸ χρέος καὶ μᾶς ἐλευθέρωσε. Ἐπομένως ἔχει ἰδιαίτερη σημασία αὐτὸ πὸν λέμε: «Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν». Ἄς τὸ προσέξωμε: «ἄφες ἡμῖν..., ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν...», (*Συγχώρησέ μας..., ὅπως κι ἐμεῖς συγχωροῦμε*). Ἄν συγχωροῦμε, τότε κάνομε κάτι πὸν εἶναι ἀπαραίτητη προϋπόθεσι γιὰ νὰ συγχωρηθοῦμε. Ἄν δὲν συγχωροῦμε, πῶς ζητοῦμε, πῶς ἀπαιτοῦμε ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ μᾶς συγχωρήσῃ;

Καὶ μὴ εἰσενέγκης ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ

Ἄς τὸ προσέξωμε αὐτό: «Μὴ εἰσενέγκης», μὴ μᾶς ἀφήνεις νὰ πέσωμε σὲ πειρασμό, στὸν ὁποῖο δὲν μποροῦμε νὰ ἀντισταθοῦμε. Δὲν λέγει: «Μὴ μᾶς ὀδηγεῖς στὸν πειρασμό». Ἀλλὰ σὰν ἀθλητὲς, πὸν θέλουμε νὰ ἀγωνιστοῦμε, ζητᾶμε νὰ ἔχωμε τὴν δύναμι ν' ἀντισταθοῦμε στὸν ἐχθρό, δηλαδὴ στὴν ἁμαρτία. Ὁ Κύριος, πὸν σήκωσε στοὺς ὤμους Του τίς ἁμαρτίες μας καὶ συγχώρησε τὰ λάθη μας, εἶναι ἰκανὸς νὰ μᾶς προστατεύσῃ καὶ νὰ μᾶς φυλάξῃ ἀπὸ τὰ τεχνάσματα τοῦ διαβόλου, πὸν μᾶς πολεμάει, ὥστε ὁ ἐχθρὸς, πὸν γεννάει συνεχῶς τὸ κακό, νὰ μὴ μᾶς κατακτῆσῃ· ὅποιος ἐμπιστεύεται στὸν Θεό, δὲν φοβᾶται τὸν διάβολο. Γιατὶ «εἰ ὁ Θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν;» (*Ρωμ. η΄, 31*). Σ' Αὐτόν, λοιπόν, ἀνήκει ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.